

*Кужэльная А. А., Шынкевіч П. А.*

## **СУЧАСНАЯ ПРАБЛЕМАТЫКА ПРАВА КАРЫСТАННЯ РОДНАЙ МОВАЙ У ДЗЯРЖАЎНЫХ УСТАНОВАХ У КАНТЭКСЦЕ СІТУАЦЫІ БІЛІНГВІЗМУ**

*Кужэльная Аляксандра Алегаяна, Шынкевіч Паліна Аляксандраўна, студэнткі  
1 курса Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, г. Мінск, Беларусь,  
sasha.kuzhel'naya@mail.ru, palina.shynkevich@gmail.com*

*Навуковы кіраўнік: старшы выкладчык кафедры канстытуцыйнага права  
Наумовіч Тацяна Уладзіміраўна*

Тэрмін «білінгвізм» быў уведзены ў навуковы ўжытак у сярэдзіне ХХ ст. амерыканскім навукоўцам В. Вайнрайх. Двухмоўем ён называе папераменнае выкарыстанне дзвюх моў.

Адзначаная сітуацыя білінгвізму становіцца ўсё актуальней, бо згодна з апошнімі даследаваннямі каля 70 % насельніцтва планеты валодаюць у той ці іншай меры дзвюма ці больш мовамі, амаль чвэрць краін сусветнай супольнасці прызнаюць афіцыйна дзве мовы на сваёй тэрыторыі. У Рэспубліцы Беларусь праблема рэалізацыі права карыстання роднай мовай застаецца невырашанай. Даволі часта людзі не могуць рэалізаваць свае грамадзянскія правы і атрымаць належную дапамогу на беларускай мове. Не ўсе дзяржаўныя дакументы выдадзены на сённяшні дзень на абедзвюх мовах адначасова.

Мэта нашай работы – выяўленне шляхоў паляпшэння прававога становішча грамадзян у кантэксце сітуацыі білінгвізму ў Рэспубліцы Беларусь.

Пастаўленая мэта абумовіла наступныя задачы:

- 1) разгледзець сучасную прававую сітуацыю ў Беларусі;
- 2) знайсці недахопы ў сучаснай сістэме заканадаўства;
- 3) прапанаваць магчымыя шляхі вырашэння пастаўленай праблемы.

Навізна і значэнне вынікаў работы заключаецца ў недастатковым навукова-практычным даследаванні дадзенай праблемы.

На сённяшні дзень руская мова дамінуе практычна ва ўсіх сферах жыцця беларусаў: на рускай мове выдаецца абсалютная большасць афіцыйных дакументаў, справаводства практычна ва ўсіх арганізацыях вядзецца таксама на рускай мове.

Артыкулам 17 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь зацвярджаецца статус беларускай і рускай моў у якасці дзяржаўных. Артыкул 50 сцвярджае, што кожны мае права карыстацца роднай мовай і выбіраць мову зносін.

Адным з праяў права карыстання роднай мовай з'яўляецца тое, што грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на зварот у розныя арганізацыі і ўстановы на адной з дзяржаўных моў. Пісьмовыя адказы (паведамленні) на пісьмовыя і электронныя звароты выкладаюцца на мове зварота. У законе аб зваротах грамадзян і юрыдычных асоб не ўзгадваюцца правілы адказу на вусныя звароты.

За парушэнне парадку разгляду зваротаў арганізацыі, іх службовыя асобы, індывідуальныя прадпрымальнікі і іх работнікі нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі.

Пры правядзенні даследавання заканадаўста Рэспублікі Беларусь на прадмет рэалізацыі грамадзянамі права карыстання роднай мовай нельга не адзначыць Закон аб нарматыўна-прававых актах, у арт. 54 якога сцвяржаецца, што нарматыўныя прававыя акты павінны быць прыняты ўпаўнаважаным органам на беларускай і (або) рускай мовах.

Мы прааналізавалі, што у Рэспубліцы Беларусь амаль усе нарматыўныя прававыя акты выдадзены на рускай мове.

На сённяшні дзень праблема недасканаласці заканадаўства Рэспублікі Беларусь ў накірунку аднаго з кантытуцыйных праў кожнага грамадзяніна краіны не вырашана.

Выявіўшы канкрэтныя недахопы ў дадзенай сістэме, мы прыйшлі да канкрэтных прыкладаў вырашэння праблемы.

1. Абавязковая дублікацыя зместу нарматыўных прававых актаў на дзвюх мовах.

2. Належная падрыхтоўка супрацоўнікаў дзяржаўных органаў: перападрыхтоўка супрацоўнікаў дзяржаўнага апарату, адказнасць за няведанне дзвюх дзяржаўных моў.

*Лобажевич Е. Н.*

## **ТРАНСГЕНДЕРНЫЙ ПЕРЕХОД: ПРАВОВОЙ И МОРАЛЬНЫЙ АСПЕКТЫ**

*Лобажевич Елена Николаевна, студентка 4 курса Белорусского государственного университета, г. Минск, Беларусь, lobazhevich.lena@mail.ru*

*Научный руководитель: канд. юрид. наук, доцент Кондратович Наталья Михайловна*

Последнее десятилетие XX в. ознаменовалось бурным развитием молекулярной генетики, приведшим к появлению генной инженерии, на основе которой разрабатываются различного рода биотехнологии. Уже сегодня обществу известны такие процедуры, как искусственное оплодотворение, гомотрансплантация, аллотрансплантация и иные.

В связи с этим предлагаем обратить внимание на моральный и правовой аспекты осуществления в мировой практике процедуры смены пола. Данный процесс именуется по-разному: коррекция пола, перемена пола, трансгендерный переход. Специалисты отмечают, что корректнее использовать именно последний термин, так как вышеуказанная процедура включает в себя целый комплекс мероприятий, а не только хирургическое вмешательство.

Для реализации трансгендерного перехода предусмотрено несколько этапов: полный курс обследования у психиатра; курс гормональной терапии;